

Bülten - 05-Haziran 2009

Avanzade Mehmed Süleyman (İstanbul 1871 – İstanbul 1922)

1890'da Beşiktaş Askeri Rüştiyesi'ni, 1893'te Tıbbiye Mektebi'nin Eczacılık Bölümü'nü bitirdi. Bir süre Haydarpaşa ve Yıldız hastanelerinde çalıştı. Çeşitli dergilerde yazı yazmaya, kitaplar yayımlamaya başladı. 1902'de yönettiği *Musavver Terakki* dergisinin Rus-Japon savaşıyla ilgili yayını Rusya'nın tepkisini çekince, 1903'te Kudüs'e sürüldü. 1907'de Kahire'ye kaçtı. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanıyla İstanbul'a döndü ve yüzbaşı rütbesiyle Sıhhiye-i Askeriye Tercüme ve İstatistik Kısmı'na memur olarak atandı. 1912'de binbaşı oldu, bir yandan da *Ceride-i Tıbbiye-i Askeriye* adlı derginin yayımını üstlendi. *Afiyet*, *Güzel Prenses*, *Hür Çocuk* dergilerinin yanı sıra, kadınlara yönelik ilk yıllık olan *Nevsal-i Nisvan*'ı çıkardı. Bazı eserleri: *Muharrir Kadınlar* (1892), *Çocuklara Mahsus Hikâye Cüzdanı* (1896), *Ahrar mı İttihad mı?* (1911), *Eczacılar Mahsus Muhtıra* (1913), *Kızlara ve Hanımlara Jimnastik* (1914).

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, c. 2, YKY, İstanbul, 2003, s. 668.

Ercüment Ekrem Talu (İstanbul 1888 - İstanbul 26 Aralık 1956)

Tanzimat döneminin tanınmış şair ve yazarlarından Recaizade Mahmut Ekrem'in oğludur. Galatasaray Sultanisi'ni bitirdikten sonra bir süre hukuk öğrenimi gördü ve siyasal bilimler okumak üzere Paris'e gitti. 1905'te yurda dönerek Düyun-i Umumiye'ye girdi. 1908'de Meclis-i Âyan mütercimliğine, 1913'te Bâb-ı Âli teşrifat memurluğuna getirildi. Hariciye Nezareti'nde matbuat umum müdürlüğü yaparken (Mayıs-Ağustos 1919), görevi dolayısıyla mütareke İstanbul'unda işgal ordularının kurduğu sansür kurulunda yer aldı. Çeşitli memurluklarda çalıştıktan sonra, 19 Haziran 1922'de Mustafa Kemal ile görüşmek üzere Kocaeli'ye giden Claude Farrère'in mihmandarlığını yaptı. 1924'te Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanlığı Kâtibi oldu. 1923-1924 ve 1927-1931 yılları arasında,

ikinci ve üçüncü defa Hariciye Nezareti Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü yaptı.

Yazı hayatına 1904'te *Çocuklara Mahsus Gazete*'de başladı. II. Meşrutiyet'ten sonra *Resimli Kitap* başta olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde yazı hayatına devam etti. Gazeteciliğe asıl geçişi, Meclis-i Âyan mütercimliği sırasında Ahmet Rasim'in daveti üzerine *İkdam* gazetesine tercüman olarak girişiyle oldu. 1920'de Sedat Simavi'nin *Diken* adlı mizah dergisinde yazan Ekrem, Aka Gündüz ile birlikte *Alay* adlı mizah dergisini çıkardı. Kurtuluş Savaşı yıllarında, Evliya Çelebi'nin üslubu ve diliyle yazdığı, basın çevresinden ve savaş ortamından kesitler sunan; teknolojik yeniliklerden toplumsal olaylara kadar, o günler için açıkça söylenemeyecek birçok gerçeğe değinerek ve eleştirerek dönemin İstanbul'unu yansıttığı *Evliyâ-ı Cedid* ile mizah alanındaki asıl ününe kavuştu. Ününü, yarattığı İranlı Meşhedi ve onun yol arkadaşı İstanbullu külhanbeyi Torik Necmi tiplmelerinin maceralarını konu eden roman ve hikâyelerle pekiştirdi. *Evliyâ-ı Cedid* o kadar büyük bir rağbet gördü ki *Zeyl-i Evliyâ-ı Cedid* [1925] ile fıkralarına devam etti. Roman ve hikâyelerinde orta sınıf ve fakir halk tabakalarından seçtiği ilgi çekici ve sevimli karakterleri, yaşayış özelliklerini ele alarak çok güçlü ve canlı bir şekilde resmetti. Bu açıdan yazıları, belirli toplumsal kesimlerin gündelik hayatına dair çok sayıda bilgiyle doludur. Ayrıca, Stefan Zweig'in *Korku* adlı romanını Türkçe'ye çevirdi (1944). Bazı eserleri: *Asrîler* (1922), *Gün Batarken* (1922), *Kopuk* (1922), *Meşhedi ile Devr-i Alem* (1927), *Sevgiliye Masallar* (1925)

Türk Ansiklopedisi, c. 30, M.E.B., Ankara, 1981, s. 373.

Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, c. 2, YKY, İstanbul, 2003, s. 934, 935.

Osman Cemal (Kaygılı) (İstanbul 1890 – İstanbul 1945)

Kasımpaşa'da Cezerî Kasım İlkokulu ile Eğrikapı Merkez Rüştüyesi'nde okuduktan sonra, Menşe-i Küttab-ı Askeriye'ye girdi. 1906'da Erkân-i Harbiyye-i Umumiye Dairesi'nde kâtip oldu. Kıtaat-ı Fenniye Müfettişliği kalemünde çalıştı (1909), Mahmut Şevket Paşa suikastıyla ilgili görülen muhaliflerle birlikte Sinop'a sürgün edildi. Seferberlikte, bir süre kâtiplik göreviyle gezici tümenlerde bulundu. Hastalığı nedeniyle emekliye ayrıldı (1918). Cumhuriyet'ten sonra İmam Hatip Okulu'nda, Çemberlitaş Ortaokulu'nda, Fener Kız Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. İlk yazısı, Baha Tevfik'in *Eşek* adlı güldürü dergisinde yayımlandı. Daha sonra, *Şahap Karagöz*, *Aydede*, *Alay*, *Şeytan*, *Güleryüz*, *Akbaba*, *İkdam*, *Alemdar*, *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Haber* gibi gazete ve dergilerde yazmaya başladı. Özellikle İstanbul'un kenar mahallelerindeki hayatı canlandıran fıkra, roman ve hikâyeleriyle tanındı. Aksaray, Fatih ve sur dışındaki semtlerde yaşayan insanların hayatını acı bir mizah havası içinde yazdı. Bazı eserleri: *Çingeneler* (1938), *İstanbul'da Semai Kahveleri ve Meydan Şairleri* (1937), *Aygir Fatma* (1944), *Bekri Mustafa* (1944).

Türk Ansiklopedisi, c. 21, M.E.B., Ankara, 1974, s. 471.

Enis Behiç (Koryürek) (İstanbul 12 Mart 1892 – Ankara 18 Ekim 1949)

Kasımpaşa'da Cezerî Kasım İlkokulu ile Eğrikapı Merkez Rüştüyesi'nde okuduktan sonra, Menşe-i Küttab-ı Askeriye'ye girdi. 1906'da Erkân-i Harbiyye-i Umumiye Dairesi'nde kâtip oldu. Kıtaat-ı Fenniye Müfettişliği kalemünde çalıştı (1909), Mahmut Şevket Paşa suikastıyla ilgili görülen muhaliflerle birlikte Sinop'a sürgün edildi. Seferberlikte, bir süre kâtiplik göreviyle gezici tümenlerde bulundu. Hastalığı nedeniyle emekliye ayrıldı (1918). Cumhuriyet'ten sonra İmam Hatip Okulu'nda, Çemberlitaş Ortaokulu'nda, Fener Kız Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. İlk yazısı, Baha Tevfik'in *Eşek* adlı güldürü dergisinde yayımlandı. Daha sonra, *Şahap*, *Karagöz*, *Aydede*, *Alay*,

Şeytan, *Güleryüz*, *Akbaba*, *İkdam*, *Alemdar*, *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Haber* gibi gazete ve dergilerde yazmaya başladı. Özellikle İstanbul'un kenar mahallelerindeki hayatı canlandıran fıkra, roman ve hikâyeleriyle tanındı. Aksaray, Fatih ve sur dışındaki semtlerde yaşayan insanların hayatını acı bir mizah havası içinde yazdı. Bazı eserleri: *Çingeneler* (1938), *İstanbul'da Semai Kahveleri ve Meydan Şairleri* (1937), *Aygir Fatma* (1944), *Bekri Mustafa* (1944).

Türk Ansiklopedisi, c. 21, M.E.B., Ankara, 1974, s. 471.

Selim Sırrı Tarcan (Tesalya Yenişehir 1874 - İstanbul 2 Mart 1957)

Galatasaray Lisesi'nde orta tahsilini bitirdikten sonra, Mühendishane-i Berr-i Hümayun'dan üsteğmen olarak mezun oldu. 1908'de İsveç'e gidip Beden Eğitimi Öğretmen Okulu'nda ihtisas yaptı. Yurda döndükten sonra özel cimnastik okulu açtı. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte harekete geçen Selim Sırrı, ilk Milli Olimpiyat Komitesi'ni kurdu. 28 Mayıs 1909'da Berlin'de yapılan Uluslararası Olimpiyat Komitesi toplantılarına katıldı ve aynı yıl İsveç Kraliyet Askeri Beden Eğitimi ve Cimnastik Akademisi'ne başladı. 12 Mayıs 1916'da Türkiye'de ilk defa "idman bayramı"nı düzenledi. I. Dünya Savaşı nedeniyle 1918'de IOC üyeliğinden çıkarılan Türkiye'nin Milli Olimpiyat Komitesi de dağıldı. 1922'de, Selim Sırrı'nın çabalarıyla Türkiye Milli Olimpiyat

Cemiyeti tekrar kuruldu ve komitenin başkanlığına seçildi. Türkiye' de boks sporunun da kurucusu olan Selim Sırrı, 1924'te Beden Terbiyesi Başmüfettişi oldu. 1935-1946 yılları arasında Ordu milletvekilliği görevini yürüttü. Bazı eserleri: *Bizce Meçhul Hayatlar*, *Macaristan Mektupları*, *Beden Terbiyesi*.

Türk Ansiklopedisi, c. 30, M.E.B., Ankara, 1980, s. 430.

Ruşen Eşref Ünaydın (İstanbul 1892 - İstanbul 21 Eylül 1959)

İlk ve ortaöğrenimini Galatasaray Sultanisi'nde tamamladı ve 1914'te Dârülfünûn Edebiyat Şubesi'nden mezun oldu. Askeri Baytar Âlisi'nde, Dârülmuallimîn-i Âliye'de, Türkçe ve Fransızca öğretmenliği yaptı. Bir yandan da edebiyatla ve tercüme yapmakla uğraştı. Servet-i Fünun, Donanma, Tedrisat, Türk Yurdu ve Yeni Mecmua'da yayımlanan yazıları, tercümeleri ve

röportajlarıyla, günlük gazetelerde adını duyurmaya başladı. Röportaj türünde ilk ve etraflı örnekleri veren isim oldu. I. Dünya Savaşı sırasında Kafkasya'ya gitti ve burası hakkındaki izlenimlerini Tasvir-i Efkâr gazetesinde yayımladı. Fecr-i Âti akımının üyesi olarak şiirler kaleme aldı. Yeni Mecmua'da yayımlanan "Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal'le Mülakat" başlıklı yazısı, Mustafa Kemal ile yakın temasta bulunmasına ve Anadolu'daki kurtuluş mücadelesini yakından takip etmesine neden oldu. Sivas Kongresi'ni izlemek üzere Anadolu'ya geçti. Lozan heyetinde basın müşaviri olarak çalıştı. Afyon milletvekilliği yaptı. 1933'te Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne getirildi. Tiran, Atina, Budapeşte, Roma ve Londra'da elçilik yaptı. Bazı eserleri: *Geçmiş Günler* (1919), *Tevfik Fikret* (1919), *İstiklal Yolunda* (1960), *Ayrılıklar* (1923).

Türk Ansiklopedisi, c. 33, M.E.B., Ankara, 1984, s. 204, 205.

Yaşar Nabi Nayır (Üsküp 25 Aralık 1908 - İstanbul 15 Mart 1981)

İlköğrenimini Üsküp Fransız Okulu, ortaöğrenimini Galatasaray Lisesi'nde yapan Nayır, Ulus gazetesinde (1934-1940), Türk Dil Kurumu'nda, Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu'nda (1943-1946) görev aldı. Daha sonra *Varlık Yayınevi*'ni ve Türk edebiyatına birçok yazar kazandıracak *Varlık* dergisini kurdu. Sanat hayatına şiirle başlayan Nayır'ın ilk denemeleri, *Servet-i Fünun*, *Yeni Kitap*, *Hayat*, *Muhit*, *Çığır*, *Ülkü* gibi dergilerde yayımlandı. 1928'de ortaya çıkan *Yedi Meşale* topluluğunun kurucuları arasında yer aldı. 15 Temmuz 1933'ten itibaren 48 yıl boyunca aksatmadan yayımladığı *Varlık* dergisinin yanı sıra, her yıl bir Varlık Yıllığı çıkardı. 1979'da Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü'nü kazandı.

Bazı eserleri: *Kahramanlar* (1929), *Bir Kadın Söylüyor* (1931), *Adem ile Havva* (1932), *Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri* (1937), *Atatürkçülük Nedir?* (1963).

Türk Ansiklopedisi, c. 25, M.E.B., Ankara, 1980, s. 153.